

F O A I E

pentru

MINTE, INIMA shi LITERATURA.

No. 18.

Dumineca 28. Aprilie.

1840.

КРЕЩЕРЕА ФАЧЕ ТОАТЕ!

ДЪНЪ ЕНГЛЕЗЕЩЕ ДЕ МАРТИН ШЕНЕЛ.

— *Ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.*
Ovid. epist. 9; 1. 2; de Ponto.

Фрѣмоаселе мзистрїи амвзцате кѣ креѣицѣ
Фак нзравѣрїе елхндї ан оменекска фїицѣ.

Сѣфлетѣла оменекска фѣрѣ креѣере сѣамзхнѣ ѣнѣ трѣнкїѣ де марморе, че нѣ аратѣ нїчї о фрѣмсецѣ лѣї аннѣкѣтѣ, пзхнѣ кннд нѣї ва да мзистрїа артїстѣлѣї о фацѣ шї о склїпїре дїм афарѣ, шї пзхнѣ нѣї ва десфаче прїн о ѣмерѣ фрѣмоасѣ тоатѣ патѣ шї тоате вїнеде, че сннт анпрѣшїлате прїн тот трѣнѣла. Асемекеа проаѣче шї креѣереа антрѣн сѣфлет нобїл тоатѣ вѣртѣтеа, тоатѣ десвѣршїреа, каре фѣрѣ ажѣторїѣл єї нїчї одатѣ сѣар фї ївїт. Де амї вор да воїе четїторїї меї, ка сѣ скїме чева адѣса десмзмаре, атѣнчї, ка сѣ пот аратѣ маї лїмнеде фолосѣла чел маре ал креѣерїї, мз воїѣ салѣгѣрї кѣ ачелашї пїлдѣ, каре аѣ антрѣвїнцато шї арїстотел ан деслѣшїреа амвзцѣтѣрїе дїпде сѣ ѣщанцѣ шї

формѣ, кннд зїче, кѣмкѣ статѣла єсте аскѣнеѣ ан трѣнкїѣла мармореї, шї кѣ мзїстрїа сѣпѣторїѣлѣї нѣмаї антрѣ ачелл стѣ, а тѣїа пѣрѣїле челе де прїсес. Форма чеа нобїлѣ є ан пеатрѣ, дар сѣнѣгѣр сѣпѣторїѣлѣї є дат а скоате фїгѣра дїн пеатрѣ. Ачелл, че фаче мзїстрїа сковїрїї ан марморе, фаче шї о креѣере євнѣ ан сѣфлетѣла оменекска. Пїенїѣла ѣнѣї фїлософ, ѣнѣї сѣфлнт, ѣнѣї єроѣ, ѣнѣї анѣлепт, сал а ѣнѣї євѣрат маре заче адегеорї, аскѣне ѣнде нїчї нѣам гнндї, ан сѣфлетѣла ѣнѣї ом де стареа чеа маї де жос, пе каре о креѣере євнѣ лар фї скок ла лѣмїнѣ шї лар фї десволтат. Де аїчїа вїне, ка ної сѣ афлѣм о пѣлѣере маре ан дескрїереа наїїлор барваре, кннд прївїм ла вѣртѣїле лор кѣм сѣ афлѣ єле ан стареа чеа сѣлѣатїкѣ, шї кннд веле ан стареа чеа сѣлѣатїкѣ, шї кннд веле ан стареа чеа сѣлѣатїкѣ; хотѣрѣреа ан анѣрѣтнїчїе шї недѣмерїре, анѣлепнїчїнеа антрѣо вїнленїреа, рѣѣдареа ан рѣїнцѣ шї ан деснѣдѣде.

Патїмїле омѣлѣї апѣкѣ пе фелїѣрїмї де кѣрѣї, шї сѣ аратѣ шї ан фелїѣрїте вїнѣрї де лѣкѣре, дѣпѣ кѣм сннт маї

м'ят с'я маї п'цін Андрепате ші ан-
фржнате прін прінціпії, мінції. Кжнд четім
к'мкз негерїї ан Америка м'рнд'але домн'ла
лор, с'я стржм'тжнд'ї ла алт'ла, се спжн-
з'рз андатз де копач'ла че ле отз маї
ан кале, а' н' не вом міра де ініма лор
чеа кредінчоасз, де се ші фаче кредінца
ачеаста антр'н кіпаша де ангрозіторіс?
Че н' ар фі ф'к'т м'рїмеа н'її осфел
де с'флет, че о афлжм ан аша ампре-
ці'рзрі ла ачеціі оаменї с'рачї, дакз с'ар
фі андрептат тїмп'рїс д'п'з темей'рїле
мінції? Ші к' че темей'рї ам п'теа ної
десвіновзці з'рїсіреа, к' каре трактжм
не ачест'з парт' а цен'л'ї ностр'с? Чїне
поате десвіновзці, к'мкз ної н'її п'нем
не піч'ор'ла чеа де обще а чеїлаате оме-
нірї, ші не оморїтор'їла лор ал педепсім
кі о педепс'з де банї не анс'мнзтоаре?
К'мкз ної н' н'маї ле р'пїм бїнеде дїн
л'меа ачеста, чї не к'т се поате ле ан-
к'дем тот прошпект'ла пентр'с о маї в'н-
нз біацз біїтоаре? К'мкз аї опрїм де-
ла ачєа, че ної аншіне цїнем а фі кон-
діціє ші темей' пентр'с о нздежде фр-
м'асз, нем'рїтоаре.

Фїїнд к'з ам аж'нс а ворбі деспре
обїект'ла ачєста, н' цїс' к'м аші п'теа
трече к'з т'череа о антжмпларе, че н' де
м'лт с'я с'зв'ршїт, о антжмпларе мїкз,
анс'з мїшк'зтоаре, каре фїїнд антемеїатз
не анціїнцерї офіціале, н' аз лок де ан-
доїре. Ачєаст'з антжмпларе о ам п'теа
н'мі о трагедїє варварз, че с'я ф'к'т
ла Сант Крішоф ан Америка, н'на дїн
колонїїле брітанїче. Нїгерїї, карїї жоакз
ан ачєа трагедїє ролеа чеа маї анс'м-
нате, а' фост тоці шклавїї н'її новїаенглєз,
че абеа анкредінцареа де обще. Ачєст' но-
біа абеа антре алці шклавї шї о фетїцз,
дїї соїла ачєста, ла каре тоці прївеа ка

ла о фр'мсецз естраордїнарз. Тотд'ода-
тз абеа шї дої негерї, езрєаці тїнерї, де
о асеменєа в'рєтз шї кондіціє, карїї ат'т
прїн фр'мсеца тр'п'л'ї, к'т шї прїн а
лор амфокатз прїєтїніє н'ла к'трз ал-
т'ла се ф'к'се к'н'оск'ці. Дар' спре не-
норочїреа лор: к'чї амжндої се аморїза-
се ан фр'моаса нег'рз, каре к'з тоатз
їніма ш'ар фі алес н'ла дїнтре єї де езр-
бат, н'маї дакз їар фі ваз'т амвоїці ла
ачєста. Антр'с ат'та єра єї амжндої де
аморїзаці ан нег'рз, ан к'т нїчї к'цїта-
реа, де а о азєа пе єа ла чєлалалт конї-
біторїс о п'теа с'ф'ерї, дар' тотд'одатз
єра єї н'ла к'трз алт'ла аша де кредін-
чошї шї б'нї, к'т нїчї н'ла н'ар фі л'а-
т'о деаа чєлалалт ф'рз амвоїреа прїєте-
н'л'ї с'з'с. Кїн'рїле ачєст'ор доїаморєзі да
адїєорї матерїє де ворбіт фамїлєї с'тз-
пжн'л'ї лор, каре н' єра к'з п'цінз грї-
жз, кжнд ведеа ачєаст'з рарз з'пзчїре,
карє к'тр'пїсе ініма ачєлор дої негерї;
дїн време а'з'єа єї ворбе, каре да ла гол
кїн'ла с'ф'лет'л'ї лор, с'спт каре абеа с'з
чєамз, шї не ажн'з каре орї к'р'їа дїн дої
єра к'з неп'тїнцз деа фі ф'ерїчїт.

Д'п'з че л'пта ачєаста антре амор-
шї прїєтїніє, антре кредїнцз шї жал'зїє
маї андел'нг ар фі цїн'т, антр'на де
зіле єшірз амжндої ла оалатз ла о прїм-
бларе ан п'з'єре, к'з їбїта лор антре
сіне. Аїчї д'одатз анчєп'рз амжндої
н' цїпет де т'жн'їре, кжнд антр'с ачєа
шї стр'п'нсе пепт'ла їбїт'ї лор, каре н'-
маї де к'т к'з'рз моартз. Шн шклав,
че єра ла л'к'р' н' департе де н'де се
антжмплаєсе ачєатз счєнз трїєтз, азї
зєрєт'ла ачєла а м'рїндеї фетїце, шї в'нї
с'з вазз, че ар фі фост прїчина омор'рєї.
Ат'нчї з'рї єл пе тїнера негерз з'кжнд
пе п'жм'нт, анвзк'єтз ан с'жнїлє с'з'с,

ші не амжндої негрїї де доаз пзрці сѣжнн шї сзрѣтжнн кадаврѣл, пажнжнн кѣ амар, шї вѣтжнншї пептѣл ан мїжлокѣл сѣпзрзрїї шї а деснздеждїї. Шклавѣл нѣмаї де кѣт грзѣї а аншїїнца деспре челе че се антжмпласе, пе стзпжнѣл лор, каре венїнд афлз пе фрѣмоасѣ фетїцз моартз, шї пе негерї, карїї де мѣтеле ране че'шї фѣкѣсе єї ансѣшї токма атѣнчї ашї дедѣа сѣфлїтѣл.

Ан пїлда ачєаста грозавз а варварїї вєдем ної че деосєвїте неоржннѣлї шї вїфорѣрї се нѣск, шї се пот нѣше ан сѣфлетѣл ѣнѣї ом, а кзрѣї патїмї нѣ сжнт оржннѣїте дѣпз темєїрїле мїнцїї, нѣ сжнт анфржнате. Де шї сжнт фѣптеле, кѣ каре се сѣжршѣше ачєастз їсторїе ан сїне грозаве шї нелепїїрї марї, тотѣшї єлє пѣрчєд дїнтр'о їнїмз, дїн каре ар фї пѣрчєс челе маї нобїле фрѣктѣрї, дакз ар фї кзпѣтат дїн врєме о андрептѣре маї вѣнз прїн о крєщєре потрїбїтз.

Ної трєвѣїе дар' сз не цїнем о неспѣсз фєрїчїре, кѣ нєам нѣскѣт ан ачєєа партє а лѣмїї, ан каре анфлорєск шїїнцєлє шї анцєлєпчїѣнєа, мзкар кѣ нѣ се поатє тзгѣдѣї, кѣмкз ансѣшї ан ачєастз партє а лѣмїї, ансѣшї аїчї ан Трансїлванїа се афлз мѣлцї оамєнї сзрѣчї, рѣѣ анвзѣцїї, ан тїнерїме пзрѣцїї, карїї нѣ кѣ мѣлат сжнт маї пре сѣс де кѣт амєрїканїї, деспре карїї борєїїѣ акѣм; єа токма антрє ачєїа, карїї аѣ авѣт партє де о крєщєре маї нобїлз, се афлз мѣлатє трєптє де єдѣкѣцїє моралз шї спїрїтѣлз, прїн каре се деосїбєше ѣнѣл де алтѣл. Дар ка сзнє антоарчєм їарзшї ла кїпѣрїлє, че зак ан трѣнкїѣл де марморє ааѣї Арїстотєл, аша вєдем ної кѣ ѣнєлє дїн ачєстє сжнт нѣмаї чєбашї пєдєасѣпра лѣкря-

тє, алтєлє сжнт тзїатє ан формз прѣстз, шї аѣ нѣмаї трєсѣрїлє чєлє дїн тжї алє формєї оменєцїї; вєдем їарзшї кѣ алтєлє аѣ ан тоатє мзѣлларєлє шї трѣсѣрїлє фєцїї о єспрєїє хѣтзрѣтз, алтєлє їарзшї кѣ аѣ ажѣнє ѣн град аналт дїн чєа маї фрѣмоасз десєрєвршїре а нобїлєї фїгѣрї оменєцїї; дар' рѣр вѣм афла ѣн кїп, ан карє мжнѣ ѣнѣї Фїдїас орї Пракїтєлєс н'ар маї пѣтєа їчї шї коалєа афла о трѣсѣрз маї фїнз; нѣ л'ар пѣтєа рѣдїка ла чєа маї анналтз пєрфєкцїє.

Трактатѣрї деспре анвзѣцѣтѣра нѣрєвѣрїлор, прївїрї маї аджнчї пєстє натѣра оменєаскз, лѣпї вѣнє шї анцєлєптє спрє сїгѣрїєїрєа дрєптѣрїлор оменєцїї, кѣ ѣн кѣвжнт, о крєщєрє пѣкїкз, вѣнз, ан сїстз-мз органїзѣтз, ачєстє сжнт чєлє маї вѣнє мїжлоачє, карє лє пѣтем антрєвѣїнца спрє а нє нобїла сѣфлетѣл, спрє а ажѣнчє ла о кѣноащєрє де ної аншїнє, шї ан сѣжршїт де а нє кѣрзцї сѣфлетѣл нѣстрѣ дє грїшєлї, дє нєпїїнцз шї дє прїжѣдєкзцїї, карє сжнт пзрцї мощєнїтє кѣ сѣфлетѣл. — Вѣ ам крєѣт тотдєѣнѣа, кѣмкз фѣїлє пєнтрѣ мїнтє, їнїмз ш. ч. л. *) шѣѣ пѣсє дрєпт скоп нобїларєа ачєлѣра, маї вѣртѣс ла нацїа сзсєаскз, пєнтрѣ карє сжнт хѣтзрѣтє, шї анкз ш'акѣма крєѣ шї дорєск, ка маї мѣлцї сз аїєз партє ла єлє, маї мѣлцї сзєє хѣтзрєаскз ашї антрєвѣїнца талєнтѣл сзѣ чєл дє скрїїторїѣ. Кѣчї нѣ се поатє тзгѣдѣї, кѣмкз нацїа сзсєакз, ан тоатз стѣрєа рє ан мїжлокѣл сзѣ вѣрѣацїї пїнї дє єспєрїнцз, анвзѣцѣтѣрз, аѣх шї талєнт, карїї ар фї харнїчї а скрїє нѣ дє азї пѣ-

*) Аїчї борєїїѣ аѣторѣл деспре фѣїлє нємцєцїї дїн Брашѣв.

нз мжїне, чї чева фолосїторїз пентрз вї-
торїме. Аї нз стзпжнїм ноѣ маї мѣлат
де кжт де шасе веакѣрї тезаѣрѣла чєл маї
фрѣмос ал омѣлѣї лїбер татєа? Вѣ ан-
цєлєг ачєа лїбер татє четзцзнеаскз, прїн-
карє сжнѣрз се поатє омѣла новїла, карє
нє фачє харнїчї шї плєкацї дє а їзєї прє
домнїторїѣла нострѣ, пє чєїлалцї компа-
трїоцї, пє контїмпоранї шї патрїа, шї
нѣнѣмаї а чїнстї пє маї марїї саз стрз-
євнїї ноцрї ан мормжнт, чї ан статор-
нїкз стзпжнїрє а лїєвртзцїї, а євнѣлѣї
чєлѣї нєпрєцѣїт, карє лам хєрєзїт дєла
джншїї, сз пѣртзжм грїжз шї пентрѣ ачє-
їа, карїї анкз нз с'аз нзскѣт. Нацїї, карє
єра кѣ веакѣрї антрїцї ан азрзптѣла сасїлор,
фак азї пзшїрї анфрїкошатє аннаїнтєа
окїлор ноцрї, нѣмаї ка сзсє рздїчє дїн
стареа ачєа проастз а нєцїїнцєї. Ар фї
дє нє єртат а нѣ антрєвзїнцз шї ної дє
євцє тоатє пѣтерїлє ноастрє спрє рєдє-
єжнїдрєа ачєлорє чє ам пєрдѣт, спрє рє-
статорнїчїрєа євнєї стзрї ш'а вазєї патрї-
отїчє, шї спрє ажнїцєрєа ла кѣлмєа дєсє-
євршїрїї, ла карє ка четзцєнї слєвозї,
ка оамєнї сжнтзжм кїємацї. Аннаїнтє дє
ачєаста кѣ 62 дє анї, ан кжт амї адѣк
амїнтє, фзкѣ Benkó *) ан Трансїлванїа
са о євгарє дє сєамз, карє ар фї трєвѣ-
їт сз ар дз пє фїєцє карє пѣнз ла їнїмз, о
дрєаптз євгарє дє сєамз, кѣмкз са-
сїї, карїї тотѣшї одатз сє нєгѣцїторєа
ан Цара ромѣнеаскз пѣнз ла Константї-
нопол, ба пѣнз ла Врїпт, анпрївїрєа фє-
лосєлѣї, чє'а дз комєрцѣла актїв кѣ ан-
єшїї алє салє фабрїкатѣрї, ар фї лєвїцї
дє орєїрє, лзєжнѣ ачєстє сжнѣр ромжнї
лор, стрзїнїлор. Дар'чє єфєктѣрї аз

продѣс обєсєрєацїа лѣї Benkó, чє алѣї сѣл-
цєр, а скрїїторїѣлѣї ачєлѣї вєстїт, ла на-
цїа сзсаскз? Аѣ нѣ ар фї врємєа а дє-
шкїдє одатз окїї, шї а ѣрма кѣ тоатз а-
ктївїтатєа повзцѣїрєї, датє токма антрѣ
ачєстє фоїнацїї сзсє цїї дє кзтрз ѣн євзр-
єат анцєлзпт, кѣ єспєрїнцз шї патрїот
адєвзрат, пентрѣ аннаїнтареа їндѣстрїєї
ш'а євнєстзрїї дє обцє? О крєщєрє, чє
о кжцїгзж маї антѣїѣ ан каєа пзрїнцї-
лор чєлор бїнє нзрзвїцїї, дѣпз ачєа ан
школї, ан цєхїѣ шї маї прєѣрмз антрѣ'н
лок дє антрѣнїрє чївїлз; о єадѣкацїє єв-
нз, пѣвєлїкз нє адѣчє тоатє; ла ачєа дар'
трєвѣїє сз фїє тоатзєвгарєа ноастрз дє сєа-
мз андрєптатз. Кзчї нѣмаї прїн ачєа-
ста сє поатє асїгѣра лїбер татєа чївїлз,
новїлїмєа карактерѣлѣї комѣн а ѣнѣї четз-
цан, цїїнцз, мзїєстрїа шї мєщєшѣгѣл,
чїнстєа, лїмєа ѣнєї нацїї, анфлорїрєа па-
трїї, нѣмаї прїн ачєаста сє поатє асїгѣра
сконѣла чєл марє а антрѣнїрєї чївїлор, а-
дєкз: домнїрєа мїнцїї пєстє ан антѣнє-
рєк орєїкжндєлє пѣтерї трѣпєцїї. Лїбер-
татєа чївїлз є ѣн євн марє шї нєпрєцѣ-
їт, дар' ѣн ом крѣа, нєкѣлїват, нїчї є
харнїк нїчї врєднїк а сє ампзртзшї дїн
трѣнєа. Сасїї ан тїмпѣла дє акѣм нѣ-
маї лзкѣєск аша кѣрацї шї нєамєстєкацїї,
дѣпз кѣм сє анвоїсє прїн контракт кѣ
крѣїла Гєїза, ка сз'шї поатз цїнєа нєм-
цїа, кѣлѣрєа шї анфлорїрєа са ан вїї-
торїѣ бїнє асїгѣратз; єї сє взд асцззї
анкѣнцїѣрєацїї дє ѣнѣрї шї дє мѣлцїї ро-
мжнї дє ржнд, чє нѣ єра аша аннаїнтє дє
о сѣтз шї атѣцз анї, єѣ нѣ зїк фз-
рз прїчїнз, дє мѣлцїї ѣнѣрї шї ромжнї
дє ржнд. Кзчї маї наїнтє врємє нѣ сє
ашєзасє ѣїгї марїї, посєсорї вєгацї шї
новїлї ан орашє шї ан сатєлє сзсєцїї, чї

*) ѣн їсторїк ал Трансїлванїєї.

НЗМАЇ ОАМЕНІ ДЕ КЛАСА ЧЕА МАЇ ДЕ ЖОС, КАРІЇ АՅ ВЕНІТ КՅ МЖІНІЛЕ ГОАЛЕ, ПՅЦІНІ НЕГՅЦЕТОРІ, ШІ АՅКРՅТОРІ ПЕ ЗІ. РОМЖНІЇ МАЇ ВՅРТОС, КАРІЇ СЕ ПՅРЕА ДІНТՅ՝Н ТЖІ АША ПՅЦІНІ, АՏՅՅԻ САՅ АММՅԱՄԻՏ ՓՕԱՐՏԷ.

ՇԿԻ ՏՈՒՏԵՄ ԸՆՏՐԵ ՈՒ՞? ԸԱՐ՝ ՆՅ ՇՅՆՏ ԱԿՅՄ ՍԻ ԵՂ ԲԻՒՒ ՓԱՏՐԻՒ, ԲԻՒՒ ՓՐԵԱՄԻՕՏԻՅՆԱՅԻ ՈՒՏՐՅ ՍՅՐԻՆՏԷ ՍԻ ՄՈՆԱՐՅԱ ՍԻ ՈՒ՞ՇԱՑԻ՞? ԱՅ ՆՅ ԱՐ ՓԻ ՄԱՅ ԵՒՆԵ, ՓՐԵԿՅՄ ԱՄ ՅՐՄԱՏ ԱՆ ՄԵԸԻՇԻՆՅ ՍԻ ԱՆ ԱՐԵՄՏՅՐԻ, ՇՅ ՅՐՄՅՄ ՍԻ ԱՆ ՓՈԼԻՏԻԿՅ ՍԻԸԱՅԵԿԻՐՐՐ ՐՈՄԱՆԻ, ԿԱՐԻ՞ ԱՅ ԸԱՏ ՕԸԱՏՅ ԱԵՄԻ ԼԱ ԾՕԱՏՅ ԱՅՄԵԱ, ՍԻ ՓԵ ՐՈՄՅՆԻ՞ ՍԻ ՅՆԳՅՐԻ՞ ՎԵՂ ԱՆԿՅ ՓՅՆՅ ԱԿՅՄԱ ՆԵԿՃԱՏԻՅԱՄԻ, ՓՐԻՆ Օ ԿՐԵՄԵՐԵ ԵՅՆՅ, ԸԵ ՕԲՅԵ, ԱՆ ԱՄՓՅՐՏՅԻՐԵ ՍԻ ԸԵՍԼԻՆՅ ՇԻԳՅԻՑԻՐԵ ԿՅ ԱՅՄԵԱ ՆԵՄՅԱՇԿՅ, ԿՅ ԿՅԼՏՅՐԱ ՍԻ ՆՅՐԱՅՅՐԻԼԵ, ԿՅ ԻՆԸՅՏՐԻԱ ՍԻ ՄԵՄԵՍՅԳՅՐԻԼԵ, ԿՅ ԱԵՄԻԼԵ ՇՅՇԵՄԻ ՍԻ ԿՅ ԼԻԵՐՏԱՏԵԱ ՎԻՅԻԼՅ, ՍԻ ՓՐԵՏԷ ԾՕՏ ԿՅ ԻՆՏԵՐԵՅՆԱ ԻՅՏՐԻԵՂԻ, ԻԱՐ՝ ՆՅ Ա ՈՐԸՅԼ ՅԻ, ՇՅԻ ՓՐԻՄԻՄ ԱՆ ԾՐՅՈՒՆԱ ՆԱՇՈՒՆԱԼ, ՍԻ ՓՐԻՆ Օ ՓՐՅՄՕԱՇՅ ԱՆՓՅՎՅԻՐԵ, ՇՅԻ ԱՆՏՅՐԻՄ ԱՆ ՓՐԻՆՎԻՆՆԱ ՅԵՄԻՇԻ ԸՅԵԼՅԻԱՍԻ? ՎԵ ԸԸՅՆՅՏՅՐՅ ՓՐՕԱՏՅ *) ԱՅ ՓՕՏ ՐՈՄԱՆԻ՞, ԸՅՈՅ ԿՅՄ ԵԱԳՅ ԸԵ ՇՐԱՄՅ ԸԻՅԻՅԵ, ԱՆ ԸԻՄՓՅՐԻԼԵ ԱՅԻ ՐՈՄՅԼԱՅԵ ՍԻ ՐԵՄՅԵ? ԸԱՐ՝ ՎԵ ՆՅ Շ՝ԱՅ ՓՅԿՅՏ ԱՆ ՇԿՅՐՏ ԸԻՄՓ ՓՐԻՆ Օ ԿՐԵՄԵՐԵ ԵՅՆՅ, ԸԵ ՕԲՅԵ ՍԻ ՓՐԻՆ ԱԵՄԻ? ԱՅ ՆՅ ՍՅՏԵԱ ՅՆ Scaevola ՇՅ ՅԻԿՅ ԿՅ ՅՆ ՇԻՄՅԵՄՅՆՏ ՇԵՄԵՅՅ „ՅՅ ՇՅՆՏ ՎԵՏՅԱՆ ՐՈՄԱՆ“! ՎԵ ՇՐՅԼՅՎԻՐԵ՞ԱՅ ԱՅՎԻՏ ՓՈԼԻՏԻԿԱ ՐՈՄԱՆՅ, ԿՐԵՄԵՐԵԱ ՍՅԵԼԻՆՅ, ԸԱՐԵԱ ԱԵՄԻՐՐ ՓԵ ՆՅՄԵԼԵ ՎԵՏՅԱՆՅԼՅԻ ՐՈՄԱՆ, ԿԱՐԵ ԱՆ ՅՐՄՅՏՕԱՐԵԼԵ ԵԵԱԿՅՐԻ ՇԵ ԵԸԸԵ ԱՆ ՄԱՐԵԼԵ ԿԱՐԱԿՏԵՐ Ը ՅՆՅԻ ԿԱՄԻԼ, Ը ՅՆՅԻ ՇՅԻՆԻՐ ԻՓՐԻԿԱՆՅ, Ը ՅՆՅԻ ԿԱ-

ՏՕ, ՄԻՇԵՐՕ, ՓԵ ԿԱՐԵ՞Լ ԵՐՐ ՐԵՍՓԵԿՏԱ ԵԵԱԿՅՐԻԼԵ? ԿՅՆԸ ԱՐ ԵՐԻ ՎԻՆԵՅԱ, ՓՅՐՅ Ա ՓԻ ԳՅՏԻՏ ՓՐԻՆ Օ ԿՐԵՄԵՐԵ ԵՅՆՅ, ԸԵ ՕԲՅԵ ՇՐԵ ՓՐԻՄԻՐԵԱ ԱՆ ԾՐՅՈՒՆԱ ՆԵՄՅԵՇԿ ՆԱՇՈՒՆԱԼ ՓՅՐՅ ԸԵ ԱՅՄԵԱ ՆԵՄՅԱՇԿՅ, ՓՅՐՅ ԸԵ ԱԵԱ ԾՐԵՅԻՆՎՕԱՇԱ ԿՅԼՏՅՐՅ Ը ԸՅՅՅԼՅԻ, ՇՅ՝ՍԻ ԾՐԱԳՅ ԱՆ ՓԱՐՏԷ ՓՕԼՕՅՐԻԼԵ, ԿԱՐԵ ՇԱՇՅ ՓՐԻՆ ՕՄԵՆԵՅՆԱ ՇՅՅ ՇԻՄՅԵՄՅՆՏ ԸԵ ՎԵՏՅԱՆ, ԿՅ ՇՅԸՕԱՐԵ ՍԻ ՇՅՆՅԵ ՓՐԻՆ ԵԵԱԿՅՐԻ ԱՆՏՐԵՄԻ Ս՝ԱՅ ԿՅՄԻԳԱՏ, ՍԻ ՓՐԻՆ ԿՐԱԻ ՅՆԳՅՐԵՄԻ ՍԻ ԱԵՅՅ ԱՆՏՅՐԻՏ: ԱՏՅՆՎԻ ԱՐՄՈՆԻԱ ԾՐՅՈՒՆԱԿԻ Շ՝ԱՐ ՇՅՐՈՒ, ԿՅՐԵՆԱ ՇՅՆՅԵԼՅԻ ԱՅԻ Շ՝ԱՐ ԱՆՓԵԸԸԱ, ՇՕՈՅՆԱ ՎԵԼ ՄԱՐԵ ԱԼ ԿՈՆՏՐԱԿՏՅԼՅԻ ՍԻ ՓՐԻՅԼԵՄԻՅՆԱԿԻ ԸԵԼԱ ԴԵՂՅԱ ՍԻ ԻՆԸՐԵԻ, Շ՝ԱՐ ՆԻՄԻԿՄԻՇԻ, ՍԻ ԿՅ ՎՐԵՄԵ Շ՝ԱՐ ԸԸՅՎԵ Օ ԸԵՏԻՆԱՐԵ ՓՐԻՄԵՅՃԻՕԱՇՅ ՍԻ Օ ՓԵՄՅԵՐՅ, ԱՆ ԿԱՐԵ ՇԵ ԿՅՓՅՆԸՅ ՍԻ ՇԵ ՓԵՐԸԵ ՓԵՆՏՅՐՅ ԾՕՏ ԸԵԱՅՆԱ ԵՅՆՅՏԱՐԵԱ ՎԵԱ ԸԵ ՕԲՅԵ.

ՇՅՆԳՐ ԸԱՐՅ ՓՐԻՆ Օ ԿՐԵՄԵՐԵ ԵՅՆՅ ՍԻ ՍՅԵԼԻՆՅ, ԿԱՐԵ ԱԸ ՄԱՅ ՄԱՐԻ՞ ՆԱՇԻ՞ ՇՅՇԵՄԻ ԼԻ Շ՝ԱՅ ՍԻ ՓՐՕՅՇ ՓՅՆՅ ԱԿՅՄ, ՇԵ ՓՕԱՏԷ ՇՅԵՄԻՆԵԱ ՍՅՏԵՐԵԱ ՍԻ ԱՆՏՐԵՄԻՄԵԱ ԾՐՅՈՒՆԱԿԻ ՆԱՇՈՒՆԱԼ ՆԵՄՅԵՇԿ, ՆՅՄԱՅ ՓՐԻՆ ԸՅԵԵԱ ՇԵ ՓՕԱՏԷ ՇԻԳՅԻՑԻ ԵՅՆՅՏԱՐԵԱ ՎԵՏՅԱՆՅԼՅԻ, ՆՅՄԱՅ ՓՐԻՆ ԸՅԵԵԱ ՇԵ ՓՕԱՏԷ ՈՒՅԻԼԱ ՍԻ ԿՕՍՄՓՈԼԻ ՇԻՄՅԵՄՅՆՏՆԱ ՎԻՅԻԼ, ՎԵԼ ԸՅՈՅ ԱՇԱ ՆԱՏՅՐՅ ՇԵՐՄՅՐԻՏ, ՆՅՄԱՅ ՓՐԻՆ ԸՅԵԵԱ ՇԵ ՓՕԱՏԷ ԱՇԻԳՅՐԱ ՎԻՆՏԵԱ, ՇՕՈՅՆԱ ՕՄԵՆԻՄԻ՞, ԿՅ ՅՆ ԿՅՅԱՆՏ, ՇՅՆԳՐ ՓՐԻՆ ԸՅԵԵԱ ՇԵ ՓՕԱՏԷ ՍՅՆԵ ՓԵԸԸՅ ՆԵ ԱՆՅԻՆՅ ՓԱՏԻՄԻՐՐ, ՎԵ ՇԵ ԱՓԼՅ ԱՆ Օ ԻՆԻՄՅ ՇՅԼԵԱՏԻԿՅ ՍԻ ՓՐՕԱՏՅ, ՓՐԵԿՅՄ ՍԻ ԱՆԳՐՅՏԻՕԱՐԵԼՐ ՅՅՐԵՐԻ ԸԵ ՇՅՆՅԵ ՓԱՏՐԻՕՏԻԿ. ՇՅ ՆՅ ԻՄԻՏՅՄ ՄՕԸՅԼ ԸԵ Ը ԱՅԿՐԱ ԱՆ ԸՅԵՏ՞ ՕԲԻԵԿՏ ԱԼ ԱՏԵՆԻՆԻՐՐ, ԿԱՐԻ՞ ԵՐԱ ՅՕՏՅՐՅՄԻ՞ Ը ԱՆԿԻԸԵ ՅՍՅՆԱ ՆԱՇՈՒՆԱԿԻՅՐԻ՞ ԾՅՏՅՐՐ ՇՐՅԻՆԻՐՐ, ՎԻ ՄԱՅ ՅՅՐՏՕՇ ՇՅ ՅՐՄՅՄ ՐՈՄԱՆԻՐՐ, ՄՕԸՅԼՅԻ ԱՐՐ ՎԵԼՅԻ ՈՒՅԻԼ ՍԻ ԿՕՍՄՓՈԼԻՏ, ԿԱՐԻ՞ ՓԵ ԾՕՄԻ՞ ՇՐՅԻՆԻ՞ ԱՂԻ ՓՐԻՄԵԱ, ԸԱՐ՝ ՓԵ ԾՕՄԻ՞ ԱՂԻ ՍԻ

*) Sallust. Cat. Cap. VI. Livius Libr. II. Cap. 1. pastorum convenarumque plebs.

новіла prin a lor creșterea și leuți. An-
cșăși vrșmașii trebșie cș mșrtșricășkș,
kșmkș cștrșvșnși cășilor an treaba kșl-
tșrii patrși aș fșkșt merște marș. Kșcș,
nș aș rșdikat ei cștșcși tarș, nș aș zș-
dit ei orașe și oate fșșmoașe, nș aș
lzșit dșnșii indșstria mșieștriilor și a
meșeșșgșriilor. An toatș patria, nș aș li-
tokmit ei din ancșpșt morș de ęrtie, ti-
pografiș, șkoale anvcșate? ęe zșșrș-
tșrire a dșșșlăși lor annainte de 300
de anș, la renșierea ęiincelor! Kș ęe
rșvșnș nș c'aș anșkat ei a ęe ęerfi cșpe
anvcștșriile greceșii și romane! Paș-
kș nșmaș kș aęeșt' dșșm kłasię, dșșmșl
fșrei, ęel maș bșn și ęel maș cșgșr laș
și nșrșcit, kșșșnd an dșcșpștșrii și an an-
vcștșvșrii șkolastice, kare cșmșirea omș-
lăși, pentș tot ęe ę fșșmoș și novila o
anșeakș și o omoarș.

Șn veak trekșvș, fșrș cșșe ivășkș
mșkar șnșl cșpe renșierea vartșcșii de
obșe, ka cșriitorș. Kșm zak șitaęi an
mormșnt nișkarș cșnatorș vrednięi, nișkarș
nșeocș, șnș cștșcșeni kș karakter de laș-
dș vrednię și de obșe fșloșitorș, nș-
maș pentș kș nișe nșșie reșpekta vred-
nięiile lor, nșmaș pentș kș nișe nșșie
da biografiã lor. Dar totșși nișmarșe
cășșlăși ęște a, fi lșkrștorș, aktiș,
de obșe fșloșitorș, și maș aleș pen-
tș de a abea o vrednięie pșsonalș, de nș
ișe și rekșnoașe; și anșkș ęl nș ęe
poate nșmi de tot nișferięit, dakș iaș fșșt
dat, cș ęe deșparęș de lșmea aęeșta
kș cșnșșrș rekșnoașereã vrednięii cșle ęei
pșsonale.

Трад. де Я. М-нș.

Dacia Literara.

Introdueie.

La anșl 1817 d. Rakocșa, K. K. tranș-
lator romșneșk an Lemberg, pșbelię
pșospęktșl șnși fși pșriodice ęe ęra cș
ęașcș pentș antșiașii datș an lșmea ro-
mșneășkș. Planșl ęeș nș ęe pștș ad-
dșșe an ampłinire. La anșl 1822 d.
Ș. Karakalęi, an Bșda, ęerșkș pentș a-
doã oarș o aęemine antșepșindere, dar
și aęeșta fș anșșdar. An cșfșrșit la
1827 d. I. Vlađ vrș și ar fi pștșt,
pe o cșarș mșlt maș mare cș ispșrebașkș
aęeã ęe Rakocșa și Karakalęi nș pștșrș
fășe. Okșrșmșireã de atșnęe a ęerii ro-
mșneęii nși dșdș voie trebșinęioaș *.
Așã pșcșinii karii pe atșnęe bșne voia
a ęe maș anđeletnięi anșkș kș litșeratș-
ra naęionalș, pșrdșrș nșđiđđeã de a be-
de ęre o datș gazete romșneęii. Nșmaș
doi oamęni nș pșrdșrș kșrașiș, ęi așe-
ntarș toate đđla vřeșe și đđla ampșeșiș-
rșri. Aęeștii fșrș d. Aęa Așaki. și d.
I. Vlađ; șnșl an Moldavia, alțșl an
Balașia pșștra an inima lor fșkșl lșmi-
nștor a ęiincelor. Așentareã lor nș fș an-
șelãtș. Ampșeșișrșri kșnoșkște de toęi le
venirș antș așștor. Așã la 1 ișnie 1829
an Iașii, AŁBINA ROMANVAȘKȘ vřșș
lșmina zilii pentș antșiașii datș. Pș,
cșin dșpș ęa ęe arãtș și KȘRȘVȘL RO-
MȘNVAȘKȘ an Bșkșreęii **). De atșnęe șn-

*) La 1828, reșocatșl K. Roșet a pșbeli-
kat an lșpșka kște va nșșire din FŁ-
MŁ AŁPOV, ęk d'antșiș. fșoãie romș-
nșkșkș.

**) Pșcșine fși din KȘrișrșl romșneșk c'aș
ampșrșit an Moldavia, an anșl d'șn-

спре зече ані сѣнт апропе: Антре алте мѣлте аналитѣрї че с'аѣ фѣкѣт ан ам-елее прїнчїпатѣрї, лїтератѣра н'аѣ рѣмас ан ленеїре. Ажѣтатѣ де сѣтѣжнїре, а-пѣратѣ шї амбогѣцїтѣ де нїще бѣрѣацї марї шї патрїоцї адевѣрацї, акѣрора нѣ-ме вор фї траїнїче ка бѣакѣрїле, анлеснї-тѣ прїн мїїле де сколї че с'аѣ фѣкѣт ан тѣргѣрїле шї сателе Молдовалахїї, лїттератѣра ноастрѣ фѣкѣ пасѣрї де ѣрїе-шѣ, шї астѣзї се нѣмѣрѣ кѣ мѣндарїе Антре лїттератѣрїле вѣропейї.

Дѣпѣ Алїнѣ шї дѣпѣ Кѣрїер, мѣлте алте газете ромѣнешї с'аѣ пѣблїкат ан деосекїтеле трїї марї провїнцїї а векеї Дачїї. Аша ан пѣцїнѣ време ам вѣзѣт ан Валахїа: Мѣгѣла Национал, Газета Театрѣ-лѣї, Кѣрїозѣла, Romania, Пѣмѣнтѣанѣла, Мо-зайкѣла, Кѣрїерѣла де змѣе Сїкѣе, вестїто-рѣла еїсерїїеск, Канторѣла де авїс; ан Мол-дова: Алѣгѣта ромѣнеаскѣ, Фоаїеа сѣтеа-скѣ, Озїрїс; ан Ардеал: Фоаїеа Домїнї-чїї, Газета де Трансїлванїа, шї Фоаїеа і-нїмеїї. Жнеде дїнѣр'жнеде, адекѣ ачеле каре аѣ авѣт ѣн анчепѣт маї статорнїк, трѣеск шї астѣзї; челеалате аѣ перїт саз дїн непѣсарѣе лор, саз дїн вїна алтора. Челе маї бѣне фої че авем астѣзї сѣнт Кѣрїерѣла ромѣнееск, сѣет редакцїа Д. І. Влїад, Фоаїеа інїмїї а Д. Барїц, шї Алїї-на ромѣнеаскѣ кареа, ан анѣла ачїста маї

тѣїѣ дїн каре нїчї нѣ ва фї рѣмас вре ѣна, шї пентрѣ ачїста Д. Редакторѣла Дачїїї лїтераре аратѣ пе Кѣрїерѣла маї жѣне дѣкѣт Алїїна, ан време че ел с'а ан-чепѣт ла 10 апрїл: 1829 шї Алїїна аѣ-пе кѣте ва лѣнї маї ла ѣрѣмѣ; аѣр нѣ фаче нїмїк. Сѣнтѣм сїѣрї кѣ сева ан-дрепта ачїста ан вреѣнѣла дїн нѣмерїле ѣрѣмѣторѣе пентрѣ адевѣрѣла їсторїк.

алес, аѣ доѣнѣдїт амѣнѣтѣцїрї сїмцї-торѣе. Ансѣ афарѣ де полїтїкѣ каре ле іа маї мѣлат де жѣмѣтате дїн колоанеле лор, тѣѣстреле аѣ маї мѣлат саз маї пѣ-цїн о колорѣ локалѣ. Алїїна есте преа молдовенеаскѣ, Кѣрїерѣла, кѣ дрептате поа-те, нѣ не преа багѣ ан сеамѣ. Фоаїеа інїмїї дїн прїчина ѣнор грѣтѣцїї деосекїте нѣ есте ан пѣтїнѣцѣ де а аве ампѣртѣ-шїре де аналїтїрїле їнтеллектѣале че се факѣ ан змѣеле прїнчїпатѣрї *). О фоаїе аѣр кареа пѣрѣсїнд полїтїка, с'ар анде-летнїчї нѣ маї кѣ лїттератѣра нацїоналѣ, о фоаїе кареа фѣкѣнд абнегацїе де лок, ар фї нѣмаї о фоаїе ромѣнеаскѣ, шї прїн ѣрѣмаре с'ар анделетнїчї кѣ продѣцїїле ромѣнешї, фїе дїн орї че партѣ а Дачїїї, нѣмаї сѣ фїе бѣне, ачїстѣ фоаїе, зїк, ар амплїнї о маре лїпсѣ ан лїттератѣра ноа-стрѣ. О асїмїне фоаїе не вом сїлї ка сѣ фїе Дачїїї лїттературѣ; не вом сїлї,

*) Пѣнѣ ла алт прїлеж, пе кѣнд авем нѣ-дїждѣ, кѣмкѣ вом прїїмї шї ної нѣме-рїї „Дачїїї“, лѣжм о прїетїнеаскѣ ан-дрѣсїеалѣ антемеїатѣ не сїмцїмѣнтѣла нацїонал моаѣ комѣн, а фаче ла ачїст лок рефлѣкїа: кѣмкѣ, Фоаїеа пентрѣ мїнте шчл. нїчї одатѣ нѣ с'аѣ кѣ-прїнс кѣ полїтїка лѣатѣ ан адевѣра-тѣла анчїелес ал кѣвѣнтѣлѣї, кѣчї спрѣ ачїст скоп, ла ної сѣнт дѣкїсе колоа-неле Газетїї де Трансїлванїа. Грѣтѣцїї деосекїте авем кѣ адевѣрат, пентрѣ каре нѣ пѣтем лѣа амїнте ла тѣцїї пашїї че лї фак провїнцїїїле вѣнїне ан лїтера-тѣрѣ. Ансѣ пѣнѣ кѣнд фоїїле шї кѣр-цїїле ромѣнешї нѣ вор пѣтеа трѣче дїн о ца-рѣ ан алта, кѣм трек челе ан алте лїмїї скрїсе, пѣтем ачїпта маї марї анде-тнїрїї?

Анс. Редак. — Фоїї.

пентрѣ кз нѣ авѣм сѣмеца претенціе сз
 фачем маї бине декзт предечесоріи нострі.
 Ансз ѣрмзнд ѣнѣ дрѣм вѣтѣт де дзн-
 шії, фолосіндѣне де черкзріле шї де іспї-
 та лор, вом аве маї пѣціне грѣвтзці шї
 маї марї анлесенїрї ан лѣкрзріле ноастрѣ.
 Дачїа афарз де компѣнерїле а редакціей
 шї а конлѣкрзторїлор сеї, ва прїїмі ан
 колоанеле салѣ, челе маї бѣне скріерї о-
 ріцінале че ва гзці ан деосевїтеле жѣрна-
 лѣрї ромзнеції. Аша дар фоаїеа ноастрѣ
 ва фї ѣн реперторїѣ генерал а лїттератѣ-
 реї ромзнеції, ан кареле ка антр'о оглін-
 дз се вор веде скріїторїи Молдовенї, Мѣн-
 тенї, Арделенї, Бзнзценї, Бѣковїненї, фїеце
 каре кѣ ідеїле салѣ, кѣ лїмбаса, кѣ тїпѣа сеѣ.

ѣрмзнд ѣнѣ асемїне план, Дачїа нѣ
 поате декзт сз фїе бїне прїїмітз де пѣ-
 блїкѣа чїтїтор. Кзт пентрѣ чеѣа че се
 атїнѣ де даторїїле редакціей, ної не вом
 сілі ка моралѣа сз фїе пентрѣ ної о-
 тѣлз де лїцї, шї скандалѣа о ѣрчїѣне ісго-
 нїтз. Крїтїка ноастрѣ ва фї неѣзртїні-
 тоаре; вом крїтїка картеа, іар нѣ персо-
 на. ѣрзжмашї а арбїтразѣаї, нѣ вом фї
 арбїтразї ан жѣдїкзціле ноастрѣ. Іѣсі-
 торї а пѣчїї; нѣ вом прїїмі нїчї одатз
 ан фоаїеа ноастрѣ дїскѣсїї че ар пѣтеа
 сз се скїмбе ан вражбе. Лїттератѣра
 ноастрѣ арѣ трекѣїнѣз де ѣнїре, іар нѣ
 де дїскїнаре; кзт пентрѣ ної дар, вом
 кѣѣта сз нѣ дѣм чеа маї мїкз прїчїнз,
 дїн кареа с'ар пѣте іска о ѣрїтз шї не-
 пѣзнїтз неѣнїре. Ан сѣжршїт цзѣѣа но-
 стрѣ єсте реалїзація дорїнѣї, ка ромзнїї
 сз дїѣз о лїмбз шї о лїттератѣрѣ кол-
 мѣнз пентрѣ тоцї.

Дорѣа імітаціей с'ѣѣ фѣкѣт ла ної о
 манїе прїїмїдїосѣ, пентрѣ кз оморз ан

ної дѣхѣа націонал. Ачеастѣ манїе єсте
 маї алес ковзршїтоаре ан лїттератѣрѣ.
 Маї ан тоате зїлеле єсѣ де сѣѣт тѣаск
 кзрці ан лїмба ромзнеаскз. Дар че фо-
 лос! кз сѣнт нѣмаї традѣкції дїн алте
 лїмбї, шї анкз шї ачеле де ар фї бѣне.
 Традѣкціїле ансз нѣ факѣ лїттератѣрѣ.
 Ної вом прїгонї кзт вом пѣтеа ачеастѣ ма-
 нїе ѣчїгзтоаре а гѣстѣлѣї орїцінал, ан
 сѣмїреа чеа маї преціосѣ а ѣнї лїттера-
 тѣрї. Історїа ноастрѣ арѣ дестѣлѣ факте
 єроїче, фѣрѣмоаселе ноастрѣ церї сѣнт де-
 стѣлѣ де марї, обїчїѣрїле ноастрѣ сѣнт де-
 стѣлѣ де пїтторѣцї шї де поетїче, пентрѣ
 ка сз пѣтем гзці шї ла ної сѣжетѣрї де
 скріс, фѣрз се авем пентрѣ ачѣаста тре-
 бѣїнѣз сз не ампрѣмѣтзм делаалте на-
 цїї. Фоаїеа ноастрѣ ва прїїмі кзт се по-
 те маї рар традѣчерї дїн алте лїмбї, ком-
 пѣнерї орїцінале лї вор ампле маї тоате
 колоанїле.

Дачїа, че прїн ѣрмаре ва кѣпрїнде тоа-
 те рамѣрїле лїттератѣрїї ноастрѣ, ва фї
 деспзрїтз ан патрѣ пѣрці. Ан партеа
 д'ѣнтѣїѣ вор фї компѣнерї орїцінале а
 конлѣкрзторїлор фоаїей: партеа адоа ва а-
 ве артіколе дїн челеалаѣе Жѣрналѣрї ро-
 мзнеції. Партеа а треїа се ва анделетнїчї кѣ
 крїтїка кзрцілор ноѣ єшїте ан деосевїтеле
 провїнчїї а векеї Дачїї. Партеа а патра,
 нѣмїтз Телеграфѣа Дачїї, не вада анцїїн-
 цзрї де кзрціле че аѣ сз єаѣз ан пѣцін,
 де челе че аѣ єшїт де сѣѣт тїпар, релациї де
 аѣѣнзрїле анѣзцацилор романї, цїрї дїспрѣ
 лїттераторїи нострї, шї ан сѣжршїт тот че
 поате фї вреднїк де ансемнат пентрѣ пѣлї-
 кѣа ромзн.

Іашї. 30 Генарїе 1840.

Редакторѣа рѣспѣнзѣтор
 М. Гогжлїчѣанѣа.